

הנדון:

על כך אחת מונחים דונמים וחביות.

מה מונח על הכף השניה?

באמצעים שונים, אך עדיין לא השיגה את מטרתה. המאבק בין ההתנגדות הביולוגית ובין ההגנה הרפואית עדיין נמשך.

אפשר לתאר את כל ההתנגדות הציונית כארץ-ישראל, כמאה השנים האחרונות, כנסיון להשתייך אבר חדש בגופו של המרחב הערבי.

(הדימוי אינו מושלם. במיקרה זה, האבר לא הושלם כדי להציל את הגוף, אלא כדי להציל את עצמו. אך התוצאות הן זהות.)

הציונות ראתה את עצמה כחלק מן "התרבות האירופית", המושלם באדמת אסיה. כך תיאר זאת בנימין זאב הרצל בספרו, מדינת היהודים. ואילו העולם הערבי ראה ביישוב היהודי החדש גוף זר, שנסתל באדמתו.

מאז היום הראשון, התגייס העולם הערבי למאבק, כדי "לדחות" את הגוף הזר, שהלך וגדל.

רוב הציונים לא הבינו את טיבה של התנגדות זו. היה זה דווקא זאב ז'בוטינסקי, שראה בהתנגדות העולם הערבי תגובה טבעית בהחלט. עוד בשנת 1933, במאמרו המפורסם קיר הברזל, תיאר את התופעה בצורה מדויקת, ואולי אף אהדה.

(אפשר, כמובן, לשאול: האם זה היה מוכרח לקרות? האם לא יכלה הציונות להופיע בעיני העולם הערבי כתגובה המבקשת להחזיר ארצה אומה שמית עתיקה, אח ורע לעמית-ערב, המבקשת לקשור את גורלה לגורלם? זוהי שאלה מעניינת, אך תיאורטית בלבד. זה לא קרה.)

אפשר לאמר, על פי דימוי זה, כי המטרה העל-יונה של מדינת-ישראל, במאבק לקיומה, היתה להתגבר על תגובת-הדחייה של העולם הערבי. בימי מלחמה ושלווה, זה היה היעד האמיתי: תי: להביא לכך שהגוף הערבי הגדול יישלם עם קיומו של האבר הישראלי בתוכו.

הוכח שאי-אפשר לכפות את הדבר, ארבע מלחמות גדולות, וכמה מלחמות קטנות, לא השיגו את המטרה הזאת. גם כל היוזמות הדיפלומטיות נכשלו.

אחרי מלחמת ששת-הימים, גברה במדינה תופעה של טירוף. היא התבטאה בהשקפה שאמרה: אין זה חשוב שהאבר נדחה. חשוב רק שהאבר עצמו יהיה גדול יותר. אך המציאות לא השתנתה. המאבק האמיתי של המדינה, המאבק היחיד שהיה חשוב, היה המאבק בתוך פתח-הדחייה.

ברגע שנחתם חוזה-השלווה בין ישראל ומצרים, ריבים, הזכרע המאבק הזה. לפחות חלק מן הגוף הערבי קיבל את האבר השתול.

מה ערכו של הישג זה? אין לו מחיר. איזה מחיר יש לחיים?

ני הדימויים מצביעים, כמובן, גם על המיגבלות של הסכם-השלווה.

מבחינת הדימוי הראשון: מצריים הכירה בישראל, אך העולם הערבי כולו לא עשה זאת. על מפות מצריות יירשם "א-ישראל", אך לא על מפות עיראקיות ותימניות. מבחינת הדימוי השני: האבר המצרי, שהוא לב הגוף הערבי, קיבל את האבר החדש, אך לא כן שאר אברי הגוף. קיימת סכנה כי הגוף ידחה מעתה גם את מצריים, כשם שהוא דוחה את ישראל.

שני הדימויים מוכיחים עד כמה חשוב להגיע בהקדם האפשרי לירי שנים כולל. ישראל תשיכון לבטח, ותוכל להגשים את יעדיה הלאומיים, רק כאשר כל העולם הערבי ישלים עימה ויכיר בה. וזה כולל, כמובן, מאלין, בראש וראש שונה את העם הפלסטיני.

הכלייה הישראלית לא תוכל לבוא במקום הכלייה הפלסטינית. שתי הכליות תצטרכנה לתפקד זו בצד זו. אך גם בראותנו בעיניים פתוחות את החסר ואת הצורך החיוני בהשגתו — אל נעצום את עינינו מלראות את השוני הכביר שחל בחייו, ברגע שחתמנו על חוזה-השלווה עם מצריים.

כאשר הגדולה במדינות הערביות הכירה בקיומנו כחוק וכדין, הפכה אי-ההכרה של האחרות תופעה זמנית וטכניסטית. שוב אין אף מדינה ערבית אחת המאמינה ברצון שניתן לסובב את גלגלי ההיסטוריה אחורה ולפרק את מדינת-ישראל.

זה הוכח בוועידת-בגדאד. כאשר התכנסו שם ראשי כל מדינות-הערב, הם דחו מכל וכל את יוזמת אל-סאדאד — אך לא מפני שהוא דוגל בשלום, אלא משום שהיה מוכן לצעוד בדרך זו לבדו. בניגוד לאגדת הכוזב, שמנחה בגין משמשיך משוטמה לדגול בה, לא קראה ועידת-בגדאד למלחמה בישראל. היא קראה ל"שלום צודק ובר-קיימא" עימה — אך על פי גבולות 1967, ותוך הקמת מדינה פלסטינית בגדה וברצועה.

מה שקרה השבוע, ברגע היסטורי אמיתי, דא שינה רק את מערכת-היחסים עם מצריים. הוא שינה את מערכת-היחסים עם העולם הערבי כולו.

שלום, שיש בו הכרה שלמה במדינת-ישראל, בשבר המחיר, אף מדינה ערבית אחת אינה יכולה עוד לטעון, באוזני עצמה ובאוזני זולתה, שישראל אינה קיימת כחוק. הוא יכול להתנגד לישראל, להילחם בה — אך ההשלמה עם קיומה של ישראל הפכה עובדה קיימת.

השלמה והכרה — אין פירושו אהבה. שום ערבי אינו מכיר בכך שישראל קמה לפני 30 שנה כדיו. שום ערבי לא יגיד, בימינו, כי הציונות היתה צודקת. אך הושגה ההשלמה עם הקיום החוקי. ישראל הפכה חזק מן המרחב.

למעשה הושג הדבר כבר כאשר ביקר הנשיא אנוור אל-סאדאד בירושלים. בזאת היתה גדולתו של האיש, שעשה את המעשה ההיסטורי הזה בלי תמורה, בלי עמי

שלו, שיש בו הכרה שלמה במדינת-ישראל, בשבר המחיר, אף מדינה ערבית אחת אינה יכולה עוד לטעון, באוזני עצמה ובאוזני זולתה, שישראל אינה קיימת כחוק. הוא יכול להתנגד לישראל, להילחם בה — אך ההשלמה עם קיומה של ישראל הפכה עובדה קיימת.

השלמה והכרה — אין פירושו אהבה. שום ערבי אינו מכיר בכך שישראל קמה לפני 30 שנה כדיו. שום ערבי לא יגיד, בימינו, כי הציונות היתה צודקת. אך הושגה ההשלמה עם הקיום החוקי. ישראל הפכה חזק מן המרחב.

למעשה הושג הדבר כבר כאשר ביקר הנשיא אנוור אל-סאדאד בירושלים. בזאת היתה גדולתו של האיש, שעשה את המעשה ההיסטורי הזה בלי תמורה, בלי עמי

שלו, שיש בו הכרה שלמה במדינת-ישראל, בשבר המחיר, אף מדינה ערבית אחת אינה יכולה עוד לטעון, באוזני עצמה ובאוזני זולתה, שישראל אינה קיימת כחוק. הוא יכול להתנגד לישראל, להילחם בה — אך ההשלמה עם קיומה של ישראל הפכה עובדה קיימת.

השלמה והכרה — אין פירושו אהבה. שום ערבי אינו מכיר בכך שישראל קמה לפני 30 שנה כדיו. שום ערבי לא יגיד, בימינו, כי הציונות היתה צודקת. אך הושגה ההשלמה עם הקיום החוקי. ישראל הפכה חזק מן המרחב.

למעשה הושג הדבר כבר כאשר ביקר הנשיא אנוור אל-סאדאד בירושלים. בזאת היתה גדולתו של האיש, שעשה את המעשה ההיסטורי הזה בלי תמורה, בלי עמי

שלו, שיש בו הכרה שלמה במדינת-ישראל, בשבר המחיר, אף מדינה ערבית אחת אינה יכולה עוד לטעון, באוזני עצמה ובאוזני זולתה, שישראל אינה קיימת כחוק. הוא יכול להתנגד לישראל, להילחם בה — אך ההשלמה עם קיומה של ישראל הפכה עובדה קיימת.

השלמה והכרה — אין פירושו אהבה. שום ערבי אינו מכיר בכך שישראל קמה לפני 30 שנה כדיו. שום ערבי לא יגיד, בימינו, כי הציונות היתה צודקת. אך הושגה ההשלמה עם הקיום החוקי. ישראל הפכה חזק מן המרחב.

למעשה הושג הדבר כבר כאשר ביקר הנשיא אנוור אל-סאדאד בירושלים. בזאת היתה גדולתו של האיש, שעשה את המעשה ההיסטורי הזה בלי תמורה, בלי עמי

שלו, שיש בו הכרה שלמה במדינת-ישראל, בשבר המחיר, אף מדינה ערבית אחת אינה יכולה עוד לטעון, באוזני עצמה ובאוזני זולתה, שישראל אינה קיימת כחוק. הוא יכול להתנגד לישראל, להילחם בה — אך ההשלמה עם קיומה של ישראל הפכה עובדה קיימת.

השלמה והכרה — אין פירושו אהבה. שום ערבי אינו מכיר בכך שישראל קמה לפני 30 שנה כדיו. שום ערבי לא יגיד, בימינו, כי הציונות היתה צודקת. אך הושגה ההשלמה עם הקיום החוקי. ישראל הפכה חזק מן המרחב.

למעשה הושג הדבר כבר כאשר ביקר הנשיא אנוור אל-סאדאד בירושלים. בזאת היתה גדולתו של האיש, שעשה את המעשה ההיסטורי הזה בלי תמורה, בלי עמי

שלו, שיש בו הכרה שלמה במדינת-ישראל, בשבר המחיר, אף מדינה ערבית אחת אינה יכולה עוד לטעון, באוזני עצמה ובאוזני זולתה, שישראל אינה קיימת כחוק. הוא יכול להתנגד לישראל, להילחם בה — אך ההשלמה עם קיומה של ישראל הפכה עובדה קיימת.

השלמה והכרה — אין פירושו אהבה. שום ערבי אינו מכיר בכך שישראל קמה לפני 30 שנה כדיו. שום ערבי לא יגיד, בימינו, כי הציונות היתה צודקת. אך הושגה ההשלמה עם הקיום החוקי. ישראל הפכה חזק מן המרחב.

למעשה הושג הדבר כבר כאשר ביקר הנשיא אנוור אל-סאדאד בירושלים. בזאת היתה גדולתו של האיש, שעשה את המעשה ההיסטורי הזה בלי תמורה, בלי עמי

שלו, שיש בו הכרה שלמה במדינת-ישראל, בשבר המחיר, אף מדינה ערבית אחת אינה יכולה עוד לטעון, באוזני עצמה ובאוזני זולתה, שישראל אינה קיימת כחוק. הוא יכול להתנגד לישראל, להילחם בה — אך ההשלמה עם קיומה של ישראל הפכה עובדה קיימת.

השלמה והכרה — אין פירושו אהבה. שום ערבי אינו מכיר בכך שישראל קמה לפני 30 שנה כדיו. שום ערבי לא יגיד, בימינו, כי הציונות היתה צודקת. אך הושגה ההשלמה עם הקיום החוקי. ישראל הפכה חזק מן המרחב.

למעשה הושג הדבר כבר כאשר ביקר הנשיא אנוור אל-סאדאד בירושלים. בזאת היתה גדולתו של האיש, שעשה את המעשה ההיסטורי הזה בלי תמורה, בלי עמי

שלו, שיש בו הכרה שלמה במדינת-ישראל, בשבר המחיר, אף מדינה ערבית אחת אינה יכולה עוד לטעון, באוזני עצמה ובאוזני זולתה, שישראל אינה קיימת כחוק. הוא יכול להתנגד לישראל, להילחם בה — אך ההשלמה עם קיומה של ישראל הפכה עובדה קיימת.

השלמה והכרה — אין פירושו אהבה. שום ערבי אינו מכיר בכך שישראל קמה לפני 30 שנה כדיו. שום ערבי לא יגיד, בימינו, כי הציונות היתה צודקת. אך הושגה ההשלמה עם הקיום החוקי. ישראל הפכה חזק מן המרחב.

למעשה הושג הדבר כבר כאשר ביקר הנשיא אנוור אל-סאדאד בירושלים. בזאת היתה גדולתו של האיש, שעשה את המעשה ההיסטורי הזה בלי תמורה, בלי עמי

שלו, שיש בו הכרה שלמה במדינת-ישראל, בשבר המחיר, אף מדינה ערבית אחת אינה יכולה עוד לטעון, באוזני עצמה ובאוזני זולתה, שישראל אינה קיימת כחוק. הוא יכול להתנגד לישראל, להילחם בה — אך ההשלמה עם קיומה של ישראל הפכה עובדה קיימת.

השלמה והכרה — אין פירושו אהבה. שום ערבי אינו מכיר בכך שישראל קמה לפני 30 שנה כדיו. שום ערבי לא יגיד, בימינו, כי הציונות היתה צודקת. אך הושגה ההשלמה עם הקיום החוקי. ישראל הפכה חזק מן המרחב.

למעשה הושג הדבר כבר כאשר ביקר הנשיא אנוור אל-סאדאד בירושלים. בזאת היתה גדולתו של האיש, שעשה את המעשה ההיסטורי הזה בלי תמורה, בלי עמי

שלו, שיש בו הכרה שלמה במדינת-ישראל, בשבר המחיר, אף מדינה ערבית אחת אינה יכולה עוד לטעון, באוזני עצמה ובאוזני זולתה, שישראל אינה קיימת כחוק. הוא יכול להתנגד לישראל, להילחם בה — אך ההשלמה עם קיומה של ישראל הפכה עובדה קיימת.

השלמה והכרה — אין פירושו אהבה. שום ערבי אינו מכיר בכך שישראל קמה לפני 30 שנה כדיו. שום ערבי לא יגיד, בימינו, כי הציונות היתה צודקת. אך הושגה ההשלמה עם הקיום החוקי. ישראל הפכה חזק מן המרחב.

הוא טבעו של "רגע היסטורי" — כאשר הוא מתרחש, כאשר מצפים לו, כאשר חולמים עליו כעל יעד נכסף — קל לראות את גדולתו.

אחרי שהוא חלף, והוא נרשם כתאריך בספר דברי-הימים — גדולתו ברורה לכל.

אך כאשר הוא מתרחש נגד עיניך, הוא דומה לכל רגע אחר. אנשים בשר-ודם עושים מעשים אנושיים. השמיים אינם נפתחים. אין ברכים, אין רעמים.

אין הרגיש האדם הראשון אשר רגלו דרכה סוף-סוף על פיסגת הר אורוס? היא בוודאי נראתה ככל מישטח מושלג אחר. אין הרגיש ניל ארמסטרונג כאשר נגע בקרר קע הירח? הוא דרך על פיסת-ארץ מאובקת. בשעת מעשה, זה נראה להם בוודאי כטבעי לגמרי.

■ ■ ■

ישראל השתדל לשמור. פה ושם גם הצליח בכך. אך המלל האינסופי על "ספקות", "חרדה בלב", "סיי כוונים", מנע התפרצות ספונטאנית של התלהבות.

כל-כך הרבה דובר על "השלום המיוחל", שנים כה רבות חלמו עליו, עד כי המושג עצמו איבד את משמעותו. **עתה מנוחים אותו על מאזינו של צורח, ושואלים: האם זה כראי? האם זה שווה?**

ברור מה אנחנו מוסרים תמורתו. את כל חצי-האי סניי, את הנפט. את ההתנחלויות.

אלה הם נכסים שאפשר למדוד אותם. מידבר-סיני כולל כרוכך קילומטרים. בארות-הנפט מפיקות כרוכך חביות ליום. יש כרוכך התנחלויות, והן מעבדות כרוכך דונמים.

כל זה מונח עתה על הכף האחת של המאזניים. אנחנו עם של סוחרים. אנחנו יודעים את ערכו של דונם, את מחירו של פה נפט.

איך מעריכים את ערכו של שזום? בעבר השתמשתי בשני דימויים, כדי להסביר מה זה שלום, ומה ערכו עבורנו. עתה, כאשר קורים הדברים לנגד עינינו, אחזור עליהם. כי הם מסבירים מה מונח על הכף השנייה של המאזניים.

■ ■ ■

נה הדימוי הראשון. הוא לקוח מן המציאות. בשעה זו לומדים עשרות מיליוני ילדים ערביים בבתי-הספר שלהם, ממאראקש אשר במרוקו ועד מור סול אשר בעיראק, מחלב אשר בסוריה ועד עדן אשר בתימן הדרומית.

הם יושבים במאות אלפי חדרי-כיתות. בכיתות האלה תלויות רבבות מפות של המרחב.

אף באחת המפות אין מופיע השם "ישראל". ברבות מהן, שיטחה של מדינת-ישראל אינו רשום כלל. המקום ריק. לבן.

(כשראיתי לראשונה מפה כזאת, התחלחלתי. במפות ישנות של העולם יש כתמים לבנים כאלה, שסימנו שטחים שלא נחקרו, מידבריות רחוקים, ארצות שלא נודעו.)

במפות אחרות, מופיע על שיטחה של מדינת-ישראל השם "פלסטיין הכבושה", או "פלסטיין" סתם.

במשך דור שלם, היתה המטרה החשובה ביותר של מדינה זאת אך זאת:

שבכך המפות האלה, יופיע השם "א-ישראל".

■ ■ ■

האם זה חשוב? כן, זה חשוב מאד-מאד! דמגוגים אמרו: מדוע זקוקים אנחנו להכרת הערבים בקיומנו? אנחנו קיימים! איננו זקוקים להכרתו של איש! אם אין הערבים רוצים להכיר בנו, זהו עניינם שלהם! אבל זוהי שטות.

אם מאה מיליון ערבים אינם מכירים בקיומנו של מדינת-ישראל, פירוש הדבר כי השמדת ישראל היא יעד לאומי מוכן-מאלין, המכוון אי-טומטית את מחשבותיהם ומאמציהם.

"הכרה" אינה אקט פורמלי, שיטתי. "הכרה" היא תהליך נפשי עמוק, מהפכה נפשית אמיתית. פירושה: שינוי הכיוון הלאומי, הכוונה של המאמץ הלאומי, הרוחני והמעשי, לאפרי קים חדשים.

על כך נאבקנו, במשך שנים רבות. זה היה מובן מאלין. עד שבאו הישגי מלחמת ששת-הימים, שביבלו את רוח הציבור הישראלי, היה ברור כי זהו היעד העל-יון: להשיג את הכרת העולם הערבי.

■ ■ ■

האם זה הושג עתה? לכן, זה הושג. אמנם, לא כל העולם הערבי חתם עימנו על ההסכם. חתמה עליו רק מדינה ערבית אחת. היא החשובה ביותר, אך היא עשתה זאת בניגוד לדעת שאר מדינות-הערב.

אולם גם במיקרה זה, ההכרז בין 1 ל-11 הוא גרדל דאין שיעור מן ההכרז בין 1 ל-20.

ברגע שמדינה ערבית אחת חתמה עימנו על חוזה